

Slutrapport

**från arbetsgruppen med uppdrag att utreda
den interna kommunala organisationen**

Juni 2006

Innehållsförteckning

Uppdraget	3
Landskapsregeringens beslut.....	3
Arbetets begränsning.....	3
Tillgängligt utredningsmaterial	3
Organisationen av det kommunala beslutsfattandet.....	4
De kommunala organen	4
Nämndernas funktion	4
Det medborgerliga inflytandet	5
Demokrati.....	6
God förvaltning	7
Den svenska modellen.....	8
Genomgång av lagstiftningen och arbetsgruppens förslag	10
Biblioteksnämnd.....	10
Brand- och räddningsnämnd	10
Byggnadsnämnd	11
Idrottsnämnd.....	11
Kulturnämnd.....	11
Lantbruksnämnd.....	12
Skolnämnd.....	12
Socialnämnd	13
Teknisk nämnd	15
Ungdomsnämnd	15
Vägnämnd	15
Ägovägsnämnd.....	16
Ålands kommuners nämnder, antal möten samt ärenden.....	17

Uppdraget

Landskapsregeringens beslut

Landskapsregeringen beslutade den 10 april 2006 att tillsätta en partsammansatt arbetsgrupp för att utgående från tillgängligt material överväga vilka förändringar i lagstiftningen som skall vidtas för att möjliggöra en flexiblare utformning av den interna kommunala organisationen. Arbetsgruppen bör avlämna en rapport inom juni 2006.

Till medlemmar utsågs avdelningschef Arne Selander (ordförande), byråchef Stina Colerus, kommundirektör Carolina Sandell samt förbundsdirektör Sigurd Lindvall.

Arbetets begränsning

Arbetsgruppen beslutade vid sitt första sammanträde att konkretisera arbetet på så sätt att arbetet koncentreras till den interna kommunala beslutsorganisationen utan att närmare gå in på de organisatoriska frågor som ansluter till det kommunala samarbetet. Begränsningen i arbetet har förankrats i landskapsregeringen.

Tillgängligt utredningsmaterial

Arbetsgruppen konstaterar att följande material som tar fasta på de åländska förhållandena om interna kommunala organisatoriska frågor finns tillgängliga för tillfället:

- en sammanställning av verksamheter med hänvisning till aktuell lagstiftning från Mariehamns stad
- ett första utkast till ett dokument med titeln "Minska regleringen" av den 21 mars 2003 från Ålands kommunförbund
- en förstudie om utvecklande och finansiering av den kommunala välfärdsservicen av den 30 december 2005 från Lindro Konsult Ab, utredare Robert Lindfors

I dokumentet "Minska regleringen" föreslås "att kommunen får ett tydligare helhetsansvar för utbildning och barnomsorg. Målstyrningen av grundskola och barnomsorg förstärks. En naturlig följd av en förstärkt målstyrning är att regler som gäller organisation och administration bör avskaffas om detta inte möter sakliga invändningar. Exempelvis bör inte barnomsorgslagen och grundskolelagen reglera att förvaltningen och övervakningen av verksamheten i grundskolan skall handhas av en skolnämnd/socialnämnd eller hur planering skall gå till och redovisas. Grundskola och barnomsorg är normala kommunala verksamhet där uppföljning, utvärdering och kvalitetsredovisning skall skötas på samma sätt som den övriga verksamheten. Ansvarsfördelningen mellan huvudman och profession ligger i princip fast."

I förstudien från Lindro Konsult Ab uttrycker utredaren sin uppfattning att han redan i denna lägesrapport kan "omfatta principen om att kommunerna själv ges möjlighet att besluta om sin organisationsmodell för samhällsproduktion. Detta innebär att all lagreglering i speciallagstiftning som innebär obligatoriska organisationsmodeller för kommunerna ändras till allmänna hänvisningar till kommunallagen om kommunernas rätt och möjlighet att ordna sin organisation och serviceproduktion på lämpligt sätt. Detta förutsätter en systematisk genomgång av nuvarande lagstiftning på detaljnivå och borde komma igång snarast genom ett särskilt samprojekt mellan kommunerna och LR."

Organisationen av det kommunala beslutsfattandet

De kommunala organen

Enligt 6 § kommunallagen utövas kommunens beslutanderätt av fullmäktige. Vidare stadgas att beredning, förvaltning och verkställighet handhas av styrelsen, samt nämnder, kommittéer och direktionser. Enligt 51 § nämnda lag skall fullmäktige tillsätta de nämnder som enligt lag skall finnas i kommunen och de nämnder som i övrigt behövs för förvaltningen.

Kommunallagen ger ingen närmare information om vilka de obligatoriska nämnderna i den kommunala förvaltningen är. Varje enskild speciallag måste studeras för att få svar på vilket organ (nämnd) som skall handa ett specifikt uppgiftsområde.

I den åländska kommunallagens § 5 betonas lagens ställning i förhållande till andra lagar genom stadgandet att kommunen skall fatta beslut om hur dess förvaltning skall organiseras på det sätt som föreskrivs i kommunallagen.

Kommunallagen är trots detta en vanlig lag i författningshierarkin. Detta innebär att undantag från lagen kan göras i vanlig lagstiftningsordning. Kommunallagen kan uppnå en ställning av grundläggande lag endast om onödiga undantag från kommunallagen kan rensas ut ur olika speciallagar eller genom att undvika att göra nya undantag från bestämmelserna i kommunallagen. Kommunallagen är den allmänna lagen inom den kommunala förvaltningen och därmed subsidiär i förhållande till speciallagar d.v.s. kommunallagen viker för en speciallag till den del som kommunallagen står i strid med en bestämmelse i en speciallag. Om en speciallag således innehåller avvikande bestämmelser för någon sektor av den kommunala förvaltningen såsom exempelvis undervisning, kultur och socialvård, åsidosätter bestämmelser som står i konflikt med bestämmelserna i den allmänna förvaltningslagstiftningen skall däremot kommunallagen tillämpas.¹

Nämndernas funktion

Ser man till utvecklingen av den kommunala förvaltningen, har organisationen gått från en kommunsekreterare som i princip fungerat som kommunens enda tjänsteman till flertalet tjänstemän som alla handhar specialområden (kommunteknik, socialvård, skola och barnomsorg, personal, fritidsverksamhet etc.). De förtroendevalda handlade tidigare många praktiska uppgifter i samband med utövandet av förtroendeuppdraget. Idag verkställs de förtroendevaldas beslut av avlönade tjänstemän.²

Förutom de praktiska uppgifterna som ålades de förtroendevalda hade nämnderna en annan viktig funktion i beredningen av ärenden innan speciallagstiftning och detaljerade bestämmelser gjorde intåg på den kommunala scenen. Utan stöd i paragrafer behövdes besluten manglas genom flera organ för att få ett slutgiltigt ställningstagande. Idag fattas merparten av besluten utifrån gällande lagstiftning varför många kommunala beslut inte längre kräver en process av resonemang och diskussioner utan snarare kunskap om vilken paragraf som skall tillämpas i det särskilda ärendet. Många beslut kan idag på grund av den detaljerade lagstiftningen även föras ner på tjänstemannanivå.

¹ Jämför Finlands kommunallag, Harjula, H, Prättälä K, (2004) Kommunallagen. Bakgrund och tolkningar. s. 58 ff.

² Se bl.a. Erfarenheter av ett utbrett brukarinflytande. En utredning om brukarinflytandet i Sverige (2001) Justitiedepartementet, Ds 2001:34

I och med specialiseringen av den kommunala förvaltningen har tjänstemän idag en stark ställning. Förutom hög utbildning och lång erfarenhet som idag ger ett kunskapsövertag framförallt i förhållande till fritidspolitiker, förstärker behovet av insikt i lagar och bestämmelser ytterligare tjänstemännens position.

Den svenska undersökningen *Makten och möjligheten i kommunpolitiken* (2005) visar att de förtroendevalda i likhet med tidigare studier, anser att den politiska makten är starkt koncentrerad till kommunstyrelsen och dess ordförande, och att tjänstemännen har för stor makt i förhållande till politiker i gemen. Många gånger uppfattar politikerna att tjänstemännen agerar på de förtroendevaldas områden.³ En liknande undersökning har inte genomförts på Åland, men av förda diskussioner och insändarspalter att döma kunde resultatet även gälla den åländska bilden av maktfördelningen.

Trots att förutsättningarna ändrats vad gäller kommunalpolitiken har få ändringar gjorts och förvaltningens utformning är ingen fråga som förts upp på den politiska agendan, varken på Åland eller i omgivande regioner. I *Demokrati och byråkrati* (2003) är författarna exempelvis kritiska till den svenska utvecklingen av förvaltningen. Regeringsskiftena i Sverige har inte lett till några större förändringar i den förvaltningspolitiska utvecklingen. Enligt forskarna borde det ligga i allas intresse att förvaltningspolitiken leds aktivt av de folkvalda politikerna, mellan de politiska partierna och i media. Förvaltningspolitiken handlar om hur medborgarna skall mötas av tjänstemännen, hur förvaltningen skall organiseras, styras och kontrolleras och vilka verksamheter och sist och slutligen skall drivas i offentlig regi.⁴

Det medborgerliga inflytandet

Speciallagstiftning och tjänstemän som styr agendan ger ingen bra bild av det medborgerliga inflytandet. Är det då genom nämndstrukturen som det medborgerliga inflytandet skall kanaliseras?

Kommunalförvaltningen följer den representativa principen, kommunfullmäktige som utövar beslutanderätten väljs vart fjärde år av kommuninvånarna. Kommunallagen möjliggör dock även ett direkt inflytande för invånarna. Enligt 31 § kommunallagen skall fullmäktige ge kommunmedlemmarna och dem som nyttjar kommunens tjänster möjlighet att delta i och påverka kommunens verksamhet. Kommunen skall främja möjligheten att delta och påverka genom att informera om kommunens angelägenheter, ordna diskussionsmöten och ge kommunmedlemmarna vägledning då de tar egna initiativ. Lagstiftningen sätter inte några gränser för hur kommuninvånarnas möjlighet att påverka ska tillgodoses, medborgarråd, referensgrupper, sätten är många.

Harjula och Prättälä (2004) har konstaterat att på vilket sätt och hur effektivt invånarna kan delta i och påverka den kommunala förvaltningen beror på den politiska kulturen, förvaltningsstrukturen, hur öppet verksamheten bedrivs, fullmäktiges initiativrikedom och framförallt hur aktiva invånarna själva är. Till syvende och sist är det inte lagstiftning som skapar möjligheterna utan viljan att ta i bruk systemen.⁵

³ Sveriges Kommuner och Landsting (2005) *Makten och möjligheten i kommunpolitiken*. En enkätstudie om förtroendevalda i 17 kommuner. s. 11-12

⁴ Premfors, R m.fl. (2003) *Demokrati och byråkrati* s. 319

⁵ Harjula, H, Prättälä K, (2004) *Kommunallagen*. Bakgrund och tolkningar. s. 245

Hur ser det ut för de 16 direktvalda fullmäktige på Åland? Hur aktivt arbetar man för involvera kommuninvånarna, hur aktivt tas det initiativ i fullmäktige? Hur aktiva är medborgarna själva? Kan det vara så att nämndarbetet upptar de intresserades tid och energi?

Förutsättningarna att bedriva den kommunala förvaltningen mellan de åländska kommunerna är olika. En avgörande faktor är naturligtvis invånarantalet. Mängden förtroendeuppdrag som skall tillsättas utgör exempelvis en utmaning för mindre kommuner. Geta kommun har 75 platser för förtroendevalda (ledamöter och ersättare i fullmäktige, styrelsen samt sju nämnder). Därutöver finns platser i andra organ där kommunen har rätt till representation, sammanlagt 47 platser (ledamöter och ersättare). Geta har ca. 330 röstberättigade kommuninvånare, vilket innebär att närmare 37 procent av väljarkåren har möjlighet att på ett eller annat sätt delta direkt i det politiska beslutsfattandet. Vissa saker vittnar dock om att även om chansen till medborgarinflytande finns är det få som tar den: fullmäktige har endast två ersättare då så få ställde upp i kommunalvalet 2003 och vid en genomgång av de 122 platser som tillsätts upprepas många namn flera gånger.

Kunde färre inblandade förtroendevalda göra beslutsprocessen mer genomskinlig- det står då klart för alla och envar vem som varit med och fattat ett specifikt beslut och det är då även klart vem man kan vända sig till? Är det demokrati att få vända sig till 20 stycken istället för över 100 stycken involverade kommuninvånare? Skall vi definiera graden av demokrati utifrån hur många kommuninvånare som har möjlighet att inneha ett förtroendeuppdrag?

Nämndssystemet finns idag men ändå verkar den kollektiva upplevelsen vara att man som medborgare inte har något att säga till om. Undersökningar visar att inte ens de invalda representanterna, politiker, anser att de kan påverka. Kanske behövs det ett helt nytt angreppssätt vad gäller den kommunala beslutsmodellen?

Demokrati

Demokrati kan se olika ut, både i teorin och i praktiken. I praktiken kan det handla om federationer eller enhetsstater, olika grad av lokalt och regionalt självstyre, presidentstyre eller parlamentarism, majoritetsval eller proportionella val. Vad gäller den teoretiska delen handlar det om skillnader syn på demokratin som styrningsideal. I den liberala demokratisynen poängteras medborgarnas möjlighet att i fria och återkommande val välja sina *representanter*. Den radikala demokratisynen däremot gör gällande vikten av medborgarnas *deltagande* i de gemensamma angelägenheterna, ett deltagande som sträcker sig längre än till enbart valdeltagandet.⁶

Premfors, R m.fl. (2003) för fram en tredje demokratisyn som skall betraktas som en syntes mellan den liberala och demokratiska demokratisynen, den *sociala* demokratisynen. Här betonas demokratins handlingskraft särskilt starkt gällande fördelningsfrågor. Demokratin ses som ett utjämningsinstrument, vilket värderas lika högt som demokratin som en metod för deltagande.

Argument för att ha kvar nämnderna i deras nuvarande form hämtar oundvikligen inspiration från den radikala demokratisynen där fokus ligger på deltagande. Genom nämnderna har ett ökat antal medborgare möjlighet att delta i det gemensamma beslutsfattandet. Det logiska slutsatsen utifrån detta angreppssätt är naturligtvis att nämnderna i sig ökar demokratin.

⁶ Premfors, R m.fl. (2003) Demokrati och byråkrati s. 21 ff.

De som ser den liberala demokratin som det ideala ser ingen grund för kvarhållandet av nämnderna utifrån demokratiaspekter. Här har varje medborgare haft möjlighet att göra sin röst hörd vid de allmänna valen och nämnderna i sig förbättrar inte demokratin.

Premfors m.fl. för fram två gemensamma nämnare för de olika demokratisynerna:

- det grundläggande värdet är politisk jämlikhet, alla medborgare har lika stor rätt att utöva ett lika stort inflytande
- det finns en övertygelse om behovet av politisk frihet som möjliggörs genom garanterade fri- och rättigheter (t.ex. yttrande- och tryckfrihet, organisationsfrihet, rättvis behandling i domstolar, rätt till information om offentliga beslut).⁷

Utgående från denna synvinkel är det problematiskt att döma ut utökad valfrihet vad gäller förekomsten av nämnder i den kommunala förvaltningen med hänvisning till demokratiaspekter. Nämnderna i sig ger inte några garantier för den politiska jämlikheten eller politiska friheten.

God förvaltning

I 21 § grundlagen fastställs den grundläggande rätten till god förvaltning:

- rätten att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad
- rätten att få sin sak behandlad av en myndighet som är behörig
- offentlighet vid handläggningen av förvaltningsärenden
- rätten att bli hörd i förvaltningsärenden
- rätten att få motiverade beslut i förvaltningsärenden
- rätten att söka ändring i förvaltningsbeslut.

Det är relevant att fråga sig ifall de förslagna ändringarna vad gäller kommunernas interna organisation skulle komma att försämra medborgarnas möjlighet att få ta del av en god förvaltning. Konstateras kan att oavsett vilket kommunalt organ som handhar ett ärende skall grundlagens 21 § följas. Antalet organ i en kommunal förvaltning kan inte i sig utgöra en garant för att ovanstående rättigheter fullföljs. Oavsett organisationsmodell kan en myndighet inte heller vägra att följa de vedertagna rättsprinciperna:

- *jämlikhetsprincipen*: myndigheterna och tjänstemännen skall bemöta kunderna opartiskt och konsekvent;
- *ändamålsbundenhetsprincipen*: myndighetsbefogenheterna skall utövas uteslutande för de ändamål som föreskrivs i lag samt att missbruk av prövningsrätt är förbjudet;
- *objektivitetsprincipen*: myndigheternas åtgärder skall vara objektivt motiverade och opartiska;
- *proportionalitetsprincipen*: myndigheternas åtgärder skall stå i rätt proportion till de syften som enligt lag strävas efter;

⁷ Premfors, R m.fl. (2003) Demokrati och byråkrati s. 23 ff.

- *förtroendeskyddsprincipen*: myndigheternas åtgärder skall skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.⁸

Samma argument som ovan kan framföras här, antalet organ kan i sig inte borga för att rättsprinciperna uppfylls. Samma gäller *serviceprincipen*, d.v.s. att myndigheterna skall ge behörig service och skall sköta sina uppgifter med gott resultat samt *offentlighetsprincipen*, d.v.s. rätten att få information om den offentliga maktutövningen och myndigheternas verksamhet i övrigt⁹.

Att principerna om god förvaltning och rättsprinciperna uppfylls i praktiken handlar mer än om lagparagrafer. Hit kan hänföras vikten av arbetsmetoderna inom förvaltningen, myndigheternas förvaltningskultur och -praxis. Kvaliteten på dessa bestämmer i mångt och mycket förvaltningens faktiska innehåll, och är svåra att normera. Genom utbildning, organisatoriska arrangemang, serviceförbindelser och i viss mån anvisningar är det dock möjligt att påverka.¹⁰

Att frånga nämndstrukturen påverkar inte förvaltningens arbetsmetoder och praxis per automatik i negativ riktning. För många kommuner skulle det troligtvis underlätta arbetet med den interna organisationen och arbetskulturen med ett färre antal organ. Kommunerna skulle ha möjlighet att anpassa systemen till den kompetens och de förutsättningar den enskilda förvaltningen har och bättre kunna kontrollera följandet av rättsprinciper och principer för god förvaltning.

God förvaltning innebär också att människorna skall ha tillgång till sådana förfaranden som gör det möjligt för dem att inte bara generellt delta i samhällelig verksamhet utan också påverka de myndighetsbeslut som gäller dem själva och den egna livsmiljön.¹¹

Försämras medborgarnas möjlighet att påverka myndighetsbesluten genom ändringar i den interna kommunala organisationen? Genom nämndsstrukturen ökar naturligtvis chanserna för den enskilda medborgaren att direkt delta i beslutsfattandet inom ett enskilt område. Ser man på situationen för dem som inte på något sätt deltar i det direkta beslutsfattandet avgör antalet organ också antalet potentiella kontaktytor till forum för beslutsfattande. Behovet av antalet kontaktytor inom kommunala organ skiljer sig dock mellan små och större kommuner. I mindre kommuner är bekantskapsrelationerna utanför den politiska arenan kanske tillräckliga för att man skall kunna vara med och påverka diskussionerna, medan det i större sammanhang finns behov av ett större antal representanter.

Nämndstrukturen är i sig inte någon garanti för att allmänhetens åsikter tas i beaktande. Kanske det idag finns en nämndkultur som inte ger allmänheten tillträde till nämndernas diskussioner och beslutsfattande. Nämndernas möten är t.ex. inte offentliga. Kanske behövs det andra typer av forum för att den enskilda skall kunna påverka de kommunal besluten?

Den svenska modellen¹²

För ca. 10 år sedan startade en reformprocess i Sverige. Nästa mandatperiod kommer omorganisationen av de kommunala förvaltningarna att ytterligare intensifieras. Omorganisationerna har sin grund i politikernas upplevelse att tjänstemännen har allt mer att

⁸ Mäenpää, Olli (2004) *Grunderna för god förvaltning* s. 70 ff.

⁹ Ibid 80 ff.

¹⁰ Ibid. s. 9

¹¹ Mäenpää, Olli (2004) *Grunderna för god förvaltning* s. 4-5

¹² Dagens samhälle nätupplaga 6.10.2005, 16.9.2005; Dagens samhälle 3.2006; Finlands kommuntidning 2.2006.

säga till om. Det gamla nämndsystemet som av allt fler ses som verksamhetsföreträdare, går mot ett system som fokuserar på att bli mer medborgarföreträtt.

1. Fullmäktige stärks- bereder ärenden i större utsträckning, och har täta kontakter med medborgarna.
2. Styrelsen- ansvarar för driften, utskott tillsätts istället för nämnder.
3. Myndighetsfrågor överförs på särskilda myndighetsnämnder.

En del kommuner diskuterar även frågan om att frånga de proportionellt tillsatta styrelserna till ett majoritetsstyre. Syftet med denna ändring skulle vara att förtydliga ansvaret och ge väljarna klarare linjer. Det ses även som ett sätt att förbättra fullmäktiges status och tyngd.

Förtroendeuppdragen beräknas minska med 1 500 stycken nästa mandatperiod. Antalet politiker antas dock inte minska mer än marginellt. Genom att förtroendeuppdragen blir färre räknar man med att de även blir mer meningsfulla och innehållsrika.

Tierp är en av de svenska kommunerna som anammat tanken om omorganisering. Kommunen motiverar sitt beslut med att man vill aktivera fullmäktige och att detta organ ska ta fler initiativ. Idag ses fullmäktiges arbete som en passiv väntan på beslutsunderlag och förslag till beslut.

Lerum har infört visionsnämnder istället för facknämnder: skola och utbildning; samhällets omsorger; kultur- och fritid; samhällets utveckling, Dessa fungerar som beredningsnämnder inför fullmäktige. Därutöver finns tre renodlade myndighetsnämnder: miljö- och byggnads; individ- och överförmyndarnämnden.

Genomgång av lagstiftningen och arbetsgruppens förslag

Enligt 6 § kommunallagen utövas kommunens beslutanderätt av fullmäktige. Vidare stadgas att beredning, förvaltning och verkställighet handhas av styrelsen, samt nämnder, kommittéer och direktioner. Enligt 51 § tillsätter fullmäktige de nämnder som enligt lag skall finnas i kommunen och de nämnder som i övrigt behövs för förvaltningen. I speciallagstiftning återfinns således bestämmelser om vilket organ (nämnd) som handhar specifika uppgiftsområden.

Nedan följer utdrag ur lagstiftningen som anger vilket kommunalt organ som skall handha ett specifikt uppgiftsområde. Efter varje enskild nämnd finns förslag på omformuleringar för att minska på lagstiftarens styrning av organisationen av det kommunala beslutsfattandet. I lagberedningsarbetet bör eventuella följdändringar beaktas.

Biblioteksnämnd

6 § LL (1997:82) om allmänna bibliotek

2 mom. De uppgifter som ankommer på kommunerna enligt bestämmelserna i denna lag skall handhas av en biblioteksnämnd om inte fullmäktige beslutar att annan nämnd skall handha uppgifterna.

Förslag:

6 § 2 mom. De uppgifter som ankommer på kommunerna enligt bestämmelserna i denna lag skall handhas av kommunstyrelsen eller nämnd, i enlighet med fullmäktiges beslut.

Brand- och räddningsnämnd

Lagtinget antog en ny räddningslag för Åland den 22 mars 2006. Lagen fastställer inte vilket kommunalt organ som skall handha uppgifterna.

8 § Räddningslag för landskapet Åland (antagen av LT 22.3.2006)

Organisationen av det kommunala räddningsväsendet

Olika uppgifter inom det kommunala räddningsväsendet kan skötas av en kommun enskilt eller av flera kommuner gemensamt.

Skötseln skall organiseras utifrån vad som bäst befrämjar de i denna lag uppställda målsättningarna och så att det för varje kommun finns en brandkår med skyldighet att fullgöra uppgifter inom räddningsverksamheten i kommunen. Brandkåren kan bestå av personal i huvudsyssla, personal i bisyssla eller vara en avtalsbrandkår. För varje kommun skall det även finnas en räddningsmyndighet (kommunens räddningsmyndighet) inom vilken det skall finnas en högsta tjänsteman (räddningschef) med uppgift att utöva tillsyn över och ansvara för ledningen av det kommunala räddningsväsendet.

Republikens Presidents förordning (2000:80) om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden

2 § Lagen om räddningsväsendet (561/1999)

Kommunala räddningsmyndigheter är brandchefen och de tjänsteinnehavare inom räddningsväsendet som kommunen har förordnat att sköta dessa uppgifter samt kommunens behöriga kollegiala organ.

Byggnadsnämnd

9 § Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland

2 mom. På kommuns styrelse ankommer att omhänderta de allmänna ledningen av och uppsikten över planläggningen och byggnadsverksamheten inom kommunen, såvida ej dessa uppgifter i enlighet med vad i reglemente närmare bestämmes helt och hållet eller till viss del överförs till byggnadsnämnden.

3 mom. Det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten utövas av byggnadsnämnd.

10 § 1 mom. I varje kommun skall finnas en byggnadsnämnd, som har att öva inseende över hur kommunens område bebygges. Flera kommuner gemensamt kan dock överenskomma om tillsättandet av en byggnadsnämnd.

11 § 1 mom. Byggnadsnämnd består av ordförande samt minst två eller högst sex ledamöter, vilka alla jämte erforderligt antal suppleanter väljes av kommunens fullmäktige för fyra år i sänder. [...]

Förslag: 9 § 3 mom. Det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten utövas av kommunstyrelsen eller nämnd, i enlighet med fullmäktiges beslut.

10-11 §§ upphävs.

Idrottsnämnd

Idrottslag (1983:42) för landskapet Åland

5 §. I varje kommun skall finnas en idrottsnämnd. När det på grund av kommunens ringa invånarantal eller av annan orsak bör anses motiverat, kan kommunfullmäktige dock besluta att annan nämnd eller kommunstyrelsen skall handha i denna lag förutsatta uppgifter.

Vad i denna lag eller med stöd av den är föreskrivet om idrottsnämnd äger härvid motsvarande tillämpning på det organ som handlägger uppgifterna.

6 §. Idrottsnämnden skall bestå av minst tre medlemmar som skall ha personliga ersättare.

Förslag: 5 § De uppgifter som ankommer på kommunerna enligt bestämmelserna i denna lag skall handhas av kommunstyrelsen eller nämnd, i enlighet med fullmäktiges beslut.

6 § upphävs.

Kulturnämnd

LL (1983:39) om kulturell verksamhet

3 § För främjande och stödandet av den kulturella verksamheten skall i varje kommun finnas en kulturnämnd.

Om det på grund av kommunens ringa invånarantal eller av annan orsak bör anses motiverat, får kommunfullmäktige besluta att annan nämnd skall handha på kulturnämnden ankommande uppgifter. Vad i denna lag eller med stöd av den är föreskrivet om kulturnämnd gäller för nämnd som övertagit kulturnämnds uppgifter.

4 § Kulturnämnden består av minst tre medlemmar. Varje medlem skall ha en personlig ersättare. Olika slag av kulturella intressen skall om möjligt vara företrädna i nämnden.

6 §. Kommun kan för det kulturella arbetet anställa en eller flera personer. Anställningen kan innehas som huvudsyssla, bisyssla eller i lämplig kombination med annan tjänst. Tjänsten kan vara gemensam för flera kommuner.

Förslag: 3 § De uppgifter som ankommer på kommunerna enligt bestämmelserna i denna lag skall handhas av kommunstyrelsen eller nämnd, i enlighet med fullmäktiges beslut.

4 § upphävs.

Lantbruksnämnd

Lagen möjliggör redan ett kommunal självbestämmande.

LL (1972:25) om lantbruksnämnder

1 § (1998/85) Kommunfullmäktige kan tillsätta en lantbruksnämnd som handlägger frågor rörande lantbruksförvaltningen inom kommunen. Fullmäktige kan avstå från att tillsätta en lantbruksnämnd om dess åligganden i stället kan skötas av en annan nämnd eller kommunstyrelsen. Två eller flera kommuner kan gemensamt tillsätta en lantbruksnämnd.

2 § (1998/85) Tillsynen över lantbruksnämnderna utövas av [landskapsstyrelsen].

3 § (1998/85) På lantbruksnämnden ankommer

- 1) att främja lantbruket och dess binäringar,
- 2) att lämna handräckning samt att avge utlåtanden och utredningar åt landskapets myndigheter och kommunala myndigheter samt
- 3) att handha övriga uppgifter som anförtrots nämnden.

4 § (1998/85) Närmare föreskrifter om kommunala nämnders ledamöter finns i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

Skolnämnd

Grundskolelag (1995:18) för landskapet Åland

2 kap. Förvaltning

6 §. Kommunallagen

Om förvaltningen av grundskolan gäller vad som bestäms i eller med stöd av [kommunallagen (1988:5) för landskapet Åland], om undantag inte görs i denna lag eller den förordning som givits med stöd av den.

Se D 1, Kommunallag (1997:73).

7 §. Skolnämnd

Förvaltningen och övervakningen av verksamheten i grundskolan skall handhas av en skolnämnd. Skolnämnden skall följa grundskolans undervisning och övriga verksamhet samt verka för dess utveckling. Skolnämnden kan av kommunen även tilldelas andra uppgifter.

Om en grundskola förvaltas av ett kommunalförbund skall förbundets styrelse fungera som skolnämnd och iakttä vad som bestäms om skolnämnder. Förbundets styrelse kan förvalta och övervaka medlemskommunernas skolväsen helt eller delvis.

Då en gemensam skola förvaltas av en kommun kan representanter för övriga samarbetande kommuner delta i kommunens skolnämnds sammanträden. Representanterna har yttranderätt men inte rösträtt vid sammanträdena.

Förslag: 7 § Förvaltningen och övervakningen av verksamheten i grundskolan skall handhas av kommunstyrelsen eller nämnd, i enlighet med fullmäktiges beslut.

Socialnämnd

1 § landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

Med i denna lag angivna avvikelser skall i landskapet Åland tillämpas följande lagar:

1) socialvårdslagen den 17 september 1982 (FFS 710/1982)

1 § Socialvårdslag

Med *socialvård* avses i denna lag socialservice, utkomststöd, sociala understöd, sociala krediter och med dessa sammanhängande funktioner som är avsedda att främja och upprätthålla enskild persons, familjs och samfunds sociala trygghet och prestationsförmåga. (20.12.2002/1134)

Stadgandena i denna lag tillämpas på socialvård till den del därom ej är annorlunda stadgat genom lag.

6 § Socialvårdslag

Uppgifter i anslutning till verkställighet av socialvården sköts av ett kollegialt organ (organ) som kommunen utser och som utöver vad som stadgas i denna lag skall sköta de uppgifter socialnämnden har enligt andra lagar.

Utan hinder av mom. 1 kan kommunen besluta att ett annat kommunalt kollegialt organ skall sköta de uppgifter som kommunen har enligt lagen om barndagvård (36/1973). Samma organ skall då också sköta de uppgifter som kommunen har enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996).

Organet skall även företräda kommunen, bevaka dess rätt och föra talan i ärenden som angår individuell verkställighet av socialvården samt i dessa ärenden på kommunen vägnar ingå avtal och andra rättshandlingar.

En sektion i organet kan ombetras att avgöra även andra ärenden än sådana som avses i 71a § 1 mom..

7 § Socialvårdslag

Sköts två eller flera kommuners socialvård i dess helhet av ett kommunalförbund, skall detta tillsätta ett organ enligt 6 § 1 mom. som är gemensamt för medlemskommunerna. Detta organ skall ombetras de uppgifter som även enligt andra lagar hör till socialnämnden.

17 § Socialvårdslag

Kommunen skall på nedan föreskrivet sätt ombesörja anordnandet av följande former av socialservice:

- 1) socialarbete,
- 2) rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor,
- 3) hemservice,
- 4) boendeservice,
- 5) anstaltsvård,
- 6) familjevård, och
- 7) verksamhet i sysselsättnings syfte för handikappade och arbetsverksamhet för handikappade. (2.12.2005/938)

18 § Socialvårdslag

Kommunen skall även sörja för ordnande av barn- och ungdomsvård, barndagvård, specialomsorger om utvecklingsstörda, service och stöd på grund av handikapp och service i anslutning till missbrukarvård, de uppgifter som föreskrivits för barnatillsyningsmannen och andra åtgärder för utredande och fastställande av faderskap och tryggnad av underhållsbidrag, liksom även åtgärder i samband med adoptionsrådgivning och medling i familjefrågor och medling vid verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt samt för ordnande av stöd för närståendevård och annan socialservice samt för de uppgifter som nämns i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001), enligt vad som dessutom bestäms särskilt om dessa serviceformer. (2.12.2005/938)

LL (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda Lag angående specialomsorger om utvecklingsstörda 23.6.1977/519

(14 § 3 mom. Kommunal specialomsorgsmyndighet är socialnämnden [...])

Lag om service och stöd på grund av handikapp (3.4.1987/380)

(Hänvisningar till socialnämnden i flertal paragrafer)

Landskapslag (2002:71) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om underhållstrygghet

Lag om underhållstrygghet (7.8.1998/671)

(3 § 1 mom. I kommunen sköts uppgifterna enligt denna lag av ett av kommunen utsett kollegialt organ (*organ*) som avses i 6 § socialvårdslagen (710/1982).)

Förordning om underhållstrygghet (4.9.1998/672)

LL (1977:13) angående tillämpning av vissa författningar rörande barnskydd i landskapet

Barnskyddslag (5.8.1983/683)

(Hänvisningar till socialnämnden i flertal paragrafer)

Barnskyddsförordning (16.12.1983/1010)

(Hänvisningar till socialnämnden i flertal paragrafer)

1 § LL om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd

Lagen den 30 december 1997 om utkomststöd (FFS 1412/1997) skall, med i denna lag angivna avvikelser, tillämpas i landskapet Åland.

4 § Lag om utkomststöd (FFS 1412/1997)

I en kommun sköts uppgifterna enligt denna lag av ett sådant av kommunen utsett kollegialt organ (*organ*) som avses i 6 § socialvårdslagen (710/1982).

Lag om missbrukarvård 17.1.1986/41

(Hänvisning till socialnämnden i ett flertal paragrafer)

Förordning om missbrukarvård 29.8.1986/653

16 § LL om barnomsorg (1997:14)

De uppgifter som ankommer på kommunen enligt bestämmelserna i denna lag skall skötas av socialnämnden eller skolnämnden.

Förslag:

2 § LL (1995:101) om tillämpning i landskapet Ålands av riksförfattningar om socialvård

Socialvårdslagens bestämmelser gäller i landskapet med följande avvikelser:

6) Bestämmelser i lagen om socialnämnd skall i landskapet avse kommunstyrelse eller nämnd, i enlighet med fullmäktiges beslut.

Noteras att landskapsregeringen avser att föreslå att 16 § LL om barnomsorg upphävs för att öka den kommunala självbestämmanderätten.

Teknisk nämnd

Lagen möjliggör redan ett kommunalt självbestämmande.

7 § LL (1981:3) om renhållning

För handhavanden av de uppgifter som enligt denna lag ankommer på kommun kan tillsättas en särskild nämnd. Har ingen nämnd tillsatts, eller har sagda uppgifter inte anförtrotts någon annan nämnd, omhändertas dessa av kommunstyrelsen.

De uppgifter som enligt denna lag ankommer på en kommun får handhas samfällt av två eller flera kommuner. De föreskrivna reglerna om samarbetet mellan kommunerna i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland skall härvid följas (1998/91)

Vad i denna lag stadgas om kommun och kommunala organ gäller vid samfällt handhavande av de i lagen förutsatta kommunala uppgifterna i tillämpliga delar de organ som på de i samarbetet deltagande kommunernas vägnar handhar uppgifterna i fråga.

Ungdomsnämnd

LL (1987:86) om ungdomsarbete

3 § I kommun skall finnas en ungdomsnämnd för att handha i denna lag avsedda uppgifter. Om det på grund av kommunens ringa invånarantal eller av annan orsak bör anses motiverat, kan kommunfullmäktige dock besluta att uppgifterna skall handhas av annan nämnd eller kommunstyrelsen.

4 § Ungdomsnämnd består av minst tre medlemmar som skall ha personliga ersättare. Medlemmarna bör vara aktiva inom ungdomsverksamheten eller ha kännedom om ungdomspolitik.

6 §. Kommunen kan för handhavande av uppgifter inom ungdomsarbetet anställa en eller flera tjänstemän. Tjänsten kan innehas som huvudsyssla, bisyssla eller vara kombinerad med annan tjänst. Tjänsten kan vara gemensam för flere kommuner. För särskilda projekt kan tillfälliga tjänstemän anställas.

Förslag: 3 § De uppgifter som ankommer på kommunerna enligt bestämmelserna i denna lag skall handhas av kommunstyrelsen eller nämnd, i enlighet med fullmäktiges beslut.

4 § upphävs.

Vägnämnd

Lagen möjliggör redan ett kommunalt självbestämmande.

105 § LL (1957:23) om allmänna vägar

I kommunen skall finnas en vägnämnd, om inte fullmäktige beslutar att kommunstyrelsen eller annan nämnd i kommunen skall handha de uppgifter som ankommer på vägnämnd. (1987/25)

Ägovägsnämnd

10 § LL (1932:19) om ägovägar

Kommunen bör tillsätta för ägovägar särskilt avsedd vägnämnd, bestående av ordförande, två ledamöter och två suppleanter, samt bestrida de ersättningar och kostnader, vilka sökande enligt 13 § icke är skyldiga att erlægga.

Förslag: 10 § De uppgifter som ankommer på kommunerna enligt bestämmelserna i denna lag skall handhas av kommunstyrelsen eller nämnd, i enlighet med fullmäktiges beslut.

Ålands kommuners nämnder, antal möten samt ärenden
År 2005

Mariehamn 13 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	13	146
Styrelse	34	628
Byggnadsnämnd	16	230
Fritidsnämnd	11	104
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Hamnnämnd	13	68
Kulturnämnd	11	118
Miljönämnden	10	66
Räddningsnämnden	8	73
Skolnämnden	12	137
Socialnämnden	20	229
Stadsplanenämnden	14	121
Tekniska nämnden	14	142
Vuxenutbildningsnämnden	12	91
Äldrerådet	9	74

Hammarland 9 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	7	84
Styrelse	20	335
Biblioteks- och kulturnämnden	5	46
Brandnämnden	3	26
Byggnadsnämnden	11	160
Fritidsnämnden	6	40
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Miljö- och naturvårdsnämnden	8	69
Skolnämnden	7	63
Socialnämnden	9	135
Tekniska nämnden	8	105

Lemland 9 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	8	111
Styrelse	17	209
Biblioteks- och kulturnämnden	8	56
Byggnads- och planläggningsn.	12	191
Fritidsnämnden	6	48
Gemensamma brandnämnden	5	44
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12

Näringsnämnden	3	32
Skolnämnden	8	101
Socialnämnden	12	170
Tekniska nämnden	11	169

Finström 8 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	7	86
Styrelse	24	470
Biblioteks- och kulturnämnden	12	97
Byggnadsnämnden	11	208
Fritids- och näringsnämnden	9	84
Gemensamma brandnämnden	7	70
Gemensamma lantbruksnämnden	2	16
Skolnämnden	9	136
Socialnämnden	13	202
Tekniska nämnden	10	107

Föglö 8 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	5	87
Styrelse	21	331
Biblioteks- och kulturnämnden	5	47
Byggnads- och tekniska	12	217
Fritidsnämnden	5	54
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Näringsnämnd	4	37
Skolnämnden	6	73
Socialnämnden	12	224
Väg- och trafiknämnd	5	46

Eckerö 7 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	10	130
Styrelse	25	401
Byggnads- och miljönämnden	11	147
Gemensamma brandnämnden	5	44
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Kultur- och fritidsnämnden	5	49
Skolnämnden	2	28
Socialnämnden		
Tekniska nämnden	10	132

Jomala 7 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	7	93
Styrelse	23	499
Biblioteks- och kulturnämnden	5	41
Byggnadstekniska nämnden	12	236
Fritidsnämnden	5	32
Gemensamma brandnämnden	5	44
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Skolnämnden	9	118
Socialnämnden	11	298

Kumlinge 7 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	10	82
Styrelse	15	168
Biblioteks- och kulturnämnden	3	30
Byggnads- och räddningsn.	7	55
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Skol- och fritidsnämnden	7	82
Socialnämnden	9	152
Miljötekniska nämnden	6	53
Näringsnämnden	8	89

Brändö 6 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	7	57
Styrelse	11	175
Biblioteks- och kulturnämnden	5	58
Byggnadstekniska nämnden	8	115
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Näringsnämnden	2	19
Skolnämnden	9	103
Socialnämnden	10	72

Geta 6 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	10	99
Styrelse	17	236
Aktivitetsnämnden	4	41
Gemensamma brandnämnden	7	70
Gemensamma byggnadsnämnden	11	208
Gemensamma lantbruksnämnden	2	16

Skolnämnden	5	59
Socialnämnden	8	101

Kökar 6 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	6	56
Styrelse	9	113
Biblioteksnämnden	4	39
Byggnadstekniska nämnden	4	62
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Skolnämnden	6	85
Socialnämnden	11	118
Trafiknämnden	1	8

Lumparland 6 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	7	56
Styrelse	12	190
Byggnadstekniska nämnden	11	153
Gemensamma brandnämnden	5	44
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Kultur- och fritidsnämnden	6	52
Skolnämnden	9	60
Socialnämnden	7	84

Saltvik 6 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	9	91
Styrelse	21	350
Byggnadsnämnden	11	131
Gemensamma brandnämnden	7	70
Gemensamma lantbruksnämnden	2	12
Tekniska nämnden	11	130
Social- och omsorgsnämnden	10	122
Skol- och bildningsnämnden	8	112

Sottunga 6 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	6	55
Styrelse	10	113
Byggnadstekniska nämnden	2	20
Lantbruks- och skogs nämnden	ej tillsatt 2004-2007	

Kulturnämnden	2	10
Näringsnämnden	3	23
Skolnämnden	5	39
Socialnämnden	4	32

Sund 5 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	8	110
Styrelse	19	298
Byggnadstekniska nämnden	15	175
Gemensamma brandnämnden	7	70
Gemensamma lantbruknämnden	2	12
Skol- och bildningsnämnden	9	136
Social- och omsorgsnämnden	8	85

Vårdö 5 nämnder

Organ	Antal möten	Antal ärenden
Fullmäktige	6	46
Styrelse	12	167
Byggnadstekniska nämnden	10	107
Gemensamma brandnämnden	7	70
Gemensamma lantbruknämnden	2	12
Skol- och bildningsnämnden	4	44
Socialnämnden	9	68

Gemensam brandnämnd södra
Eckerö, Jomala, Lemland, Lumparland

Gemensam brandnämnd norra
Finström, Geta, Saltvik, Sund, Vårdö

Gemensam lantbruksnämnd
Brändö, Jomala, Mariehamn, Kumlinge, Kökar, Lemland

Sottunga har inte tillsatt lantbruks- och skogs nämnd för innevarande mandatperiod och har inte representation i någon gemensam nämnd

Gemensam lantbruksnämnd
Finström, Geta, Saltvik, Sund, Vårdö

Gemensam lantbruksnämnd
Eckerö, Föglö, Hammarland, Lumparland